

Tarih Araştırmaları ve Eğitiminde Siyasetin Etkisi (Türkiye Cumhuriyeti Örneği)

Hale Őıvgın*

Tarih nedir?

Tarihin sözlük anlamı “bir nesnenin zamanını belirlemek” demektir. Batıda kullanılan Latince kökenli “Historia” ise hatırlanmaya değer olayların hikâyesi anlamına gelmektedir. Sosyal bilimlerde kullanılan bir deyim olarak ele alındığı zaman tarih kavramı bugün iki olguyu ifade eder.

- 1) Bir toplumun, bir sosyal grubun, bir milletin veya bütün insanlığın zaman içinde yaşadığı gerçeklik.
- 2) Bir toplumun veya bütün insanlık tarafından yaşanan bu gerçeklik üzerine yapılan ilmî araştırma ve bu araştırmalar sonucunda ortaya konulan bilgiler bütünlüğüdür.¹

Tarihin ne olduğunu biraz daha açabiliriz. İnsanın sosyal tecrübesinin tümü, yaşanmış, yaşanılan ve yaşanılacak olanların toplamı; geçmiş, Őimdi ve geleceğin bütününe tarih diyoruz (mazi, hal, istikbal). Zaman ve mekânla kayıtlı olan insan hayatının tümü tarihtir. Bu tarihin geniş anlamıdır. Tarih sosyal bir realitedir. Çünkü zaten insanın kendisi sosyal bir varlıktır.²

Dar anlamıyla tarih geçmişte olmuş bitmiş vakalara hasredilir. Geniş anlamıyla tarihi realite hem maziyi hem hali hem de istikbali kapsar.

Tarihî realite, birtakım sınırlılıkları olan bir realitedir. Mazide olup bitenlerin tamamının kaydı olmayabilir. Ya da bize ulaşmayabilir. Dolayısıyla tarihî realite zaman ve mekânla olduğu kadar insanın sosyalliği, tecrübesi ve bilgisi ile de sınırlıdır. Örneğin 8. yüzyılda yaşayan insanlar Meksika’daki Aztek Medeniyeti’ni

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Ankara/ TÜRKİYE, hale.sivgin@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-6051-4594

1 Yaşar Yücel-Bahaeddin Yediylıdz, “Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler”, *Tarih ve Kültür Dergisi*, Ankara 1990, s. 57.

2 A. Nuri Yurdusev, “Siyasi Tarih ve İdeoloji”, Prof. Dr. Oral Sander Anısına Türkiye’de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu, Ankara 2006, s. 85-101.

bilmiyorlardı. Tarihî realitelerinde böyle bir olgu yoktu. Tarih sadece yaşanılanların toplamı değil, yaşamların incelenmesidir,

Tarihî dar anlamıyla ele alan görüş, Avrupa’da tarih yazımının yeniden yapılandırılmasındaki öncü ismi Ranke’nin görüşüdür. Ranke’ye göre “tarihin yegâne gayesi hakikatte mazide ne olduysa onu nakletmektir. Bu olayların nasıl, niçin olduğunu söylemek değildir.” tarihi geniş anlamıyla ele alan görüş ise İbn Haldûn’un görüşüyle özetlenebilir. İbn Haldûn, “Tarih insanın sosyal yaşamının incelenmesi, sosyal yaşamının zaman ve mekânsal sınırları içerisinde anlaşılmasıdır.” diyor. Bu şekli ile bakıldığı zaman siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, psikoloji her şey tarihtir.

Bütün sosyal disiplinlerin temelinde tarih vardır. Tarih hepsini kapsar. Fiziki bilimlerin temeli matematik, felsefi çalışmaların temeli mantık, beşerî bilimlerin temeli tarihtir.³

Tarihin sadece geçmişte değil bugün ve gelecekle ilgili bir disiplin olduğunu da bilmemiz gerekir.

Farkında olalım ya da olmayalım tüm duygu, düşünce ve davranışlarımız geçmiş deneyimlerimiz ışığında doğar, gelişir, biçimlenir. Gündelik yaşamımızdaki tüm duygu ve düşüncelerimiz geleceğe yönelik hedef ve beklentilerimiz kendisinden kaçamadığımız, kaçamayacağımız bir geçmiş atmosferinin yarattığı iklim koşulları altında biçimlenir. Bugün de yaşayıp geleceğimizi oluştururken aslında çıkış noktamız ve rehberimiz tarihtir. İnsana, doğaya ve evrene ilişkin her şeyi ancak geçmiş bağlamında ele aldığımızda kavrayabilir ve anlamlandırabiliriz.

Tarihi umursamadığını iddia eden insanlar bile attıkları her adımda tarihe dayalı varsayımlar geliştirmek zorunda kalırlar.

Bir doktor hastasına teşhis koyabilmek için önce kendisinin ve ailesinin daha önce geçirmiş oldukları hastalıkları araştırarak işe başlar. Genetik biliminin gelişmesi ile geçmiş daha da önem kazanmaktadır. Bir avukat ya da hâkim önüne gelen dosyayı sonuçlandırmak, bir hüküm verebilmek için davaya konu olan olay, olgu veya kişilerin geçmişine yönelik kapsamlı bir araştırmaya girişir. Bir yandan da geçmişte buna benzer olayların nasıl karara bağlandığını inceleyerek emsal teşkil etmeye çalışır. Bütün yatırımcılar, iş adamları ellerindeki birikimleri değerlendirirken yatırım araçlarının geçmiş dönemlerindeki performanslarının ve

3 Agm., s. 85-101.

getirilerinin analizinden sonra karar verirler. Politikada rakip partiler birbirlerinin izlediği politikaları değerlendirirken, seğmenler seğim tercihlerini belirlerken hep geğmiş söylem ve uygulamaları dikkate alırlar.

Gelecekle ilgili tım planlamalarımıza yın verirken geğmiş bizim tavrımızı belirleyici bir rol oynar.⁴

Tarihin ne olduğu ve ne işe yaradığı hakkında genel bilgiye sahip olduktan sonra tarih eğitimi ve tarih eğitiminin ınemine geğebiliriz. Tım dnyada olduğu gibi Tırkiye’de de iktidarlar hayatın her alanında bu derece etkili olan tarihten yararlanmışlardır. Okullarda okutulan tarih programlarını etkilemek ve yındendirmek için yoğun bir mıcadele ve gayret içinde olmuşlardır. En ilericisinden en muhafazakârına, sağcısından solcusuna, milliyetęisinden milliyetęilik karşıtına tım siyasi partiler, gruplar, cemaatler, dernekler. Kısacası siyasal, toplumsal, kltrel, ekonomik, dinsel ve ideolojik gerekęelerle bir araya gelmiş olan tım kişiler ve oluşumlar tarihe karşı yoğun bir ilgi gstermişlerdir. Kendi gnrüşlerinin savunulmasında, meşruiyete büründürülmesinde tarihęilerin desteğine özel bir ınem vermişlerdir. Tarihi kendi gnrüşlerinin desteklenmesi konusunda ınemli bir cephanelik yanlış ya da karşı ellere geğtiğinde öldürücü bir silaha dınuşen bir araç olarak görmüşlerdir.

20. yzyıl boyunca Tırkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, ABD başkanlarından Theodore Roosevelt, Sovyetler Birliği’nin kurucusu Lenin, İngiltere Başbakan’ı Winston Churchill, Hindistan’ın kurucusu Mahatma Gandhi gibi pek çok devlet adamının bağımsızlık savaşının en büyük rehberi ve gęc kaynağı tarih olmuştur. Diğer yandan Josef Stalin, Adolf Hitler, Francisco Franco gibidiktatörler de programlarının ınemli bir paręasında tarihten yoğun olarak yararlanmışlardır. Yakın tarihte Avrupa’nın ortasında yaşanılan Srebrenitsa Katliamı’nın sorumlusu da tarihi yanlış kullanan Slobodan Miloseviğ’tir. Tarihin yanlış ellerde yanlış biçimde kullanıldığında nelere yol ağabileceğinin korkunę örneklerini vermişlerdir.

Yine yakın geğmişte 80’lerde ABD’de Regan, İngiltere’de Margaret Thatcher izledikleri politikalar doğrultusunda okulların tarih müfredatlarına müdahale girişiminde bulunurken 1996 yılında John Major, Tony Blair yürüttükleri seğim kampanyalarında politik güvenilirliklerini kanıtlamak için tarihi kullanma yolunu benimsemişlerdir. Günümüz liderleri için de durum değişmemiştir. ABD

4 Erdal Aslan, “Neden Tarih Öğretiyoruz?”, *Dokuz Eylöl Üniversitesi Buca Eğitim Faköltesi Dergisi*, 2006, s. 163.

başkanlarının her 24 Nisan'da Ermeni anma günü açıklamaları ABD'deki Ermeni halkının ve Ermeni lobisinin politik desteğini alma amaçlıdır. Şu anki ABD lideri Trump da tarihi bolca kullanan liderlerdendir. Rusya devlet başkanı Putin için de durum aynıdır. Kendi ülkemizde Süleyman Demirel, Turgut Özal ve Recep Tayyip Erdoğan da tarihten bolca yararlanan liderlerdir. Politikacıların büyük bir ilgiyle bazen de korku ve kaygı ile ele aldıkları tarih cazip bir ilgi alanıdır.⁵

Tarih öğretiminin amaçlarını iki kategoride ele alabiliriz.

- 1) Tarihin Disiplin İçi Amaçları, Akademik (Tarihi, Tarih için Öğretmek)
- 2) Tarihin Eğitimsel Amaçları, Disiplin Dışı Amaçları (Sosyal Amaçları)⁶

Tarihin disiplin içi amaçları yani akademik yönü tarihî olguların gerçek biçimde ortaya konulmasına hizmet etmektir. Tarihin disiplin içi amaçlarından birisi de tarih incelemelerinin tüm toplumsal ve insani bilimlere temel oluşturmasıdır. Sonuç olarak tarihin disiplin içi amacı geçmişin keşfedilmesidir. Bizim burada asıl üzerinde duracağımız konu tarihin eğitimsel (disiplin dışı) amaçlarıdır. Tarih eğitimi pragmatik (faydacı) yaklaşım biçimi en fazla siyasilere görülmektedir.

Bir kültür devrimine girilen Cumhuriyet döneminde ulusal birlikteliği tarihsel bir tabana oturtmak, uygarlıktan yoksun diye suçlanan Türk kimliğini ortaya çıkarmak ve yetişmekte olan kuşaklara özgüven aşılamak amacıyla o yıllarda hemen her ulus devlette yeğlenen ulusal tarih anlayışının egemen olması kaçınılmazdı.⁷ Atatürk'e göre milleti millet yapan en önemli öğelerden biri tarih birliğidir. Bu nedenle Atatürk, Osmanlı döneminde önemsenmeyen Türk Tarihi'nin araştırılması ve öğretilmesini, Türk millî kimliğinin oluşması için olmazsa olmaz bir şart olarak görmüştür.

Bilindiği gibi Osmanlı millet anlayışı ümmet esasına dayanıyordu. Bu anlayışa uygun olarak Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Dönemi'ne kadar yalnızca İslam Tarihi, Tanzimat'tan sonra da Osmanlı Tarihi kısmen de genel tarih okutulmuştur.⁸ Burada II. Meşrutiyet Dönemi'nin ayrı tutulması gerekir. II. Meşrutiyet ile birlikte Türk Tarihi başlangıcından itibaren bir bütün olarak ele alınmaya başlanmıştır. Ziya Gökalp, Türk tarihinin sadece Osmanlı ve Beylikler döneminden ibaret

5 Erdal Aslan, agm., s. 162-163.

6 Dursun Dilek, *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*, Ankara 2001, s. 29.

7 Şerafettin Turan, "Milliyetçilik Anlayışında Tarih Yazıcılığının Önemi", *Tarih ve Milliyetçilik Birinci Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler*, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 1997, s. 143.

8 Kadir Paksoy, *Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi*, Ankara 2008, s. 41.

olmadığını Türklerin tarihinin tarihin ilk çağlarından itibaren incelenmesi gerektiğini söyleniş yani milli tarih anlayışını ortaya koymuş ve sistematize etmiştir. Atatürk'ün belirlediği tarih anlayışı, Ziya Gökalp'in sistematize ettiği milli tarih anlayışıdır.⁹

Atatürk'ün bu düşüncelerini hayata geçirmesi büyük lde 1931'de Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti'ni kurması ile olmuştur.

Tarih birliğini millet oluşumunda en önemli öge olarak gören Atatürk, Türk tarihinin araştırılmasına büyük önem vermiş, kendisi de bizzat bazı çalışmalara katılmıştır. Türk tarihi ile ilgili çok önemli çalışmalar yaptırmıştır. Türk tarihinin Osmanlı'dan önceki dönemlerini aydınlatmaya çalışmıştır. Kurum, Atatürk'ün desteği ile liselerde okutulmak üzere dört ciltlik bir tarih kitabı hazırlamıştır (1932). Bu yeni tarih anlayışının Trklk dozu biraz fazla olsa da ırk değildir. Türk'n aşağı görüldüğü bir dünyada ulusal bir devletin kurulmaya başlanması sürecinde bunu doğal karşılamak gerekir. Ayrıca bu kitapların yazıldığı tarih, Avrupa'da Nasyonalizm'in doruk noktasına ulaştığı bir tarihtir. Alman, Fransız, İtalyan vs. milliyetçiliklerinin okul kitaplarını bizdekenden çok daha fazla yansıtıldığı bir ortam vardır. Bu ortam ister istemez Türkiye'ye de yansiyacaktır. Bu kitaplarda Trklk yapılmış ama asla ırklık yapılmamıştır ve ilmî esaslara göre yazılmıştır.¹⁰

Eski tarih kitaplarında Eski Anadolu Uygarlıkları'nın Türk olabileceği yönünde birtakım görüşler ileri sürülmüştü. Bazı insanlar bunu şiddetle eleştirdiler. Bu kitapların bilimsel olmadığını şovenizm yaptđını ırk görüşlerle yazıldığını iddia ettiler. Ancak bugün son bilimsel araştırmalar Atatürk'ün tarih tezlerini büyük lde destekler mahiyettedir. Bugün bütün milletler atalarının Sümerler olduğunu ileri sürmektedirler (Alman, İngiliz, Arap ve Fars). Çünkü medeniyet hukuk bilim, edebiyat, tarım, ekonomi Sümerler'de başlamıştır ve bugün Sümerler'in M.Ö. 9000 yıllarında Altay Dağları'ndan inen ve Mezopotamya'ya gelen bir kavim olduğu ispatlanmıştır. Yani Türk oldukları ispatlanmıştır.

Atatürk'ten sonra tarih kitapları her gelen iktidar döneminde değişikliğe uğramıştır. Buna şaşırmamak gerekir. Çünkü dünyanın her tarafında tarih eğitimi, siyasal erke sahip olanların egemenliklerini sürdürebilmelerinin etkili bir aracı olarak görülmüş ve görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak tarih eğitiminin bilimselliğini

9 Vahdettin Ergin-Ahmet şimşek, "Giriş ya da Herodotos'tan Bugüne Tarih Bilimine Kısa Bir Bakış", *Türkiye'de Tarih Yazımı*, İstanbul 2011, s. 7.

10 Paksoy, agm., s. 56.

de siyasal erkin bilime bakışı belirlemiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra siyaset ve kültür politikalarında önemli değişiklikler olmuştur. Batı medeniyetini ve onun kaynaklarına yönelme anlayışı eğitimde de kendisini hissettirmiştir. Ders kitaplarının yazımına da yeni anlayış yansımıştır. Bu dönem eğitim tarihçileri tarafından hümanist dönem olarak adlandırılmaktadır.¹¹ Hümanist dönemde Kemalist tarih yazımından farklı olarak Batı medeniyetine Yunan ve Roma tarih ve medeniyetlerinin öğretilmesine önem verilmiştir. Çünkü bu dönemde ulus inşa süreci eski hızını kaybetmiş bulunuyordu. Hümanist dönemde Osmanlı'ya karşı takınılan eleştirel üsluptan da vazgeçilmişti. Hümanist dönemde milliyetçi bir tarih yerine Türk tarihini dünya tarihi içerisinde ele alan evrensel bir tarih anlayışı hâkim olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti tarih yazıcılığında hümanist dönemden sonra Türk-İslam sentezini¹² ön plana çıkararak bir tarih anlayışı benimsenmiştir. Türk-İslam sentezciler hümanist akıma tepki göstererek Türk ilk çağları konularına, Müslüman Türk devletleri, Karahanlılar, Gazneliler ve Selçuklular dönemlerini, Osmanlı tarihinin medeniyet ve kültür konularına ağırlık verilmesini istemişlerdir. 60'lı yıllardan itibaren benimsenmeye başlayan Türk-İslam sentezi aydınlar ocağında gelişmiş ocak dışında da çok taraftar bulmuştur. Dönemin Millî Eğitim Bakanlığı da bundan etkilenerek bu görüşü tarih ders kitaplarına yansıtmıştır.

Küresel Tarihçilik

Küreselleşen dünyada tarih ders kitaplarının yeniden yazılmasının gündeme gelmesi çok doğaldır. Çünkü tarihin en önemli amaçlarından ve işlevlerinden birisi ulusal kimlik, vatandaşlık bilinci vermesidir. Ulus devletlerin aşılma süreci olarak görülen küreselleşme sürecinde tüm dünyada tarih öğretiminin yeniden düzenlenmesi tartışılmaktadır. Küreselci tarih eğitimi nasıl olmalıdır? Üye olduğumuz ya da üye olmaya çalıştığımız uluslararası kuruluşlar bizden nasıl bir tarih eğitimi vermemizi beklemekte ya da istemektedirler? Avrupa Konseyi'nin 2001 yılında "21. yüzyıl Avrupa'sında Tarih Öğretimi Üzerinde Tavsiye Kararları"nın Türkiye versiyonunu incelemek bu sorulara bir ölçüde cevap verecektir. Burada özet olarak:

- 1) Avrupa bilinci oluşturmak ve pekiştirmek... Olayların Avrupa boyutunu öne çıkarmak.

11 Fatih Yazıcı, "Cumhuriyet Dönemi Tarih Ders Kitaplarında Tarih Yazımı", *Türkiye'de Tarih Yazımı*, Editörler: Vahdettin Engin ve Ahmet Şimşek, İstanbul 2011, s. 197.

12 *Age.*, s. 213.

- 2) Biz ve onlar ikilemine yol açacak biçimde tarihin ulusçu yorumundan kaçınmak.
- 3) Kültürler arası etkileşimi ortaya koymak.
- 4) n yargıların, basmakalıp yaklaşımların saf dışı bırakılması.
- 5) Tarihin ideolojik amaçlarla kullanılmaması, amacından saptırılmaması.
- 6) Tarihin aşırı ulusçu, yabancı düşmanı, ırkçı, antisemitist, hoşgörüsüz olmaması.
- 7) İnsan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında rol oynaması.
- 8) İhtilafı ve duyarlı konuların çoklu bir bakış açısıyla tartışmalı bir biçimde incelenmesi.
- 9) İnsanlık sularının önüne geçilmesini sağlayacak bir araç olması.
- 10) Kin ve nefret içerikli syemlerin ders kitaplarından çıkarılması.
- 11) Yerel tarih çalışmalarına ağırlık verilmesi.¹³

Avrupa Konseyi'nin bu kararları hiç şüphesiz barışçı bir dünyanın kurulması yönünde alınmış kararlardır. Avrupa Birliği'nin hedefleri açısından, Avrupalılık açısından olması gerekenlerdir. Ancak bir de her ülkenin kendi şartları farklı ve özel durumları vardır. Bu istekleri Türkiye açısından ele aldığımız zaman kabul edilebilecek olanlar vardır, olmayanlar vardır. Türk millî eğitiminin genel amaçlarının birinci maddesi "Türk milletinin bütün fertlerini Atatürk ilke ve inkılaplarına ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" demektedir. Ve ilave etmektedir "Milli birlik ve bütünlük içinde kalkınmayı gerçekleştirmek, Türk milletini ağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır." Tarih dersinin genel amaçlarına baktığımız zaman; Dördüncü madde: Milli Kimliğin oluşumuna, bu kimliği oluşturan

13 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Turkish Version, 21. Yüzyıl Avrupası'nda Tarih ğretim üstüne Tavsiye Kararı Rec 2001. 15.

unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak. Beşinci Madde: Millî birlik ve beraberliğin önemini kavratmak vs.¹⁴ buna benzer daha pek çok madde bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nda bugün hâlen yürürlükte olan Türk millî eğitiminin temel amaçları ve tarih derslerinin amaçları ile Avrupa Konseyi'nin istekleri arasında bazı uyumsuzluklar vardır.

Ulusal bilinç yerine Avrupalılık bilincinin konulması istenmektedir. Ancak ulus-devletler bugün dünyada siyasetin en önemli belirleyici aktörleri olmaya devam etmektedirler. Uluslararası kuruluşlarda karar alma ve politika belirleme üye ulus-devletlerin temsilcileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Günümüzde ulus devleti bir mitten ibaret gören, sonunu ilan eden teoriler anlamsızlaşmıştır. Milliyetçilik çağının kapandığını iddia edenler yanılmışlardır.¹⁵

21. yüzyılın başlarında küresel bir toplumun inşa edilebileceğini söyleyenler ortak normlar, ortak değerler oluşturabileceklerini zannettiler. İnsanlar tüm alt kimliklerinin üzerine bir yerlere küresel kimliklerini oturtacak ve dünya vatandaşı olmayı tercih edeceklerdi. Evrensel Barış'ın yolunu açacak, savaşları sona erdirecek, tarihin sonunu getireceklerdi. Olmadı. Tam tersine küreselleşme insanları homojenleştireceği yerde farklılıklarının bilincine varmalarını sağladı.¹⁶ Tüm bunların yanı sıra Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınmayacağı Sarkozy ve Merkel tarafından çok açık biçimde dile getirilmiştir. Günümüzde de Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine nokta konulmasını, bunun yerine tıpkı Rusya gibi Türkiye ile de stratejik ortaklığa gidilmesi gerektiğini söylemiştir.

Durum böyle olunca küreselci tarihçiler kimin adına konuşuyorlar? Onu bilmek lazım. Küreselci tarihçilerden birisi Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın finanse ettiği 1994'te Buca Eğitim Fakültesi'nde "Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları Sempozyumu"nda sunduğu bildirisinde şöyle diyor: "Çağdaş dünya değerleri açısından barışçı bir tarih anlayışını hedeflemeliyiz. 500 yıl önce İstanbul'u aldığımızı sevinmemeli, 300 yıl önce Viyana'yı alamadığımızda hayıflanmaktan vazgeçmeliyiz." diyor.¹⁷

14 T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf Ders Programı, Ankara 2006, s. 2.

15 Deniz Ülke Arıboğan, *Duvar*, İstanbul 2017, s. 41.

16 *Age.*, s. 43.

17 Mete Tunçay, "Tarih Öğretiminin İyileştirilmesine Yönelik Düşünceler", *Tarih Öğrenimi ve Ders Kitapları*, İzmir 1998, s. 56.

İlk ve orta öğretimde okuyan bir Türk çocuğu düşününüz ki kendi milletinin başarısına sevinmeyecek, başarısızlığına üzölmeyecek! Bu önerilen eğitim sisteminin amacı çocuğu kimliksizleştirmek, kişiliksizleştirmektir. Bu ancak küreselcilerin işine yarar. Kimliksiz ve kişiliksiz bireylerden oluşan toplumları sömürgeleştirmek her alanda küreselci sermayenin hizmetine sunmak gayet kolay olacaktır. Ayrıca Avrupa Konseyi tarafından ders kitaplarında ötekine karşı kullanılan olumsuz ifadelerin çıkarılması istenmektedir. Özellikle Balkan ülkelerinde Yunanistan, Bulgaristan ders kitaplarında Türklere karşı en ağır, en düşmanca ifadeler yerli yerinde dururken doğrusu onların yanında bizim ders kitaplarında son derece masumane ifadelerin çıkarılması istenmekte ve millî tarihten vazgeçilmesi, evrensel tarihin okutulması öngörülmektedir. Evrensel tarih mümkün müdür? Böyle bir üslup, böyle bir teknik olabilir mi? Öncelikle tarihi yazan tarihçinin bir kimliği vardır. Tarihçi her ne kadar olayların tüm taraflarına ait belgeleri incelese de onu sunuş ve yorumlama biçimi tarihçinin olacaktır. Zaten belgeler de tarafsız olmayabilir. Belgeyi kimin yazdđı, yazılış tarihi, hangi amaçla yazdđı, hatırat mı, gezi notları mı, resmi evrak mı? Bunların hepsi de taraflı olabilir. Belgeyi bırakanın görüş zaviyesini yansıtır. Üniversal bir tarih yazımı olamaz. Ancak çeşitli taraflarca yazılmış tarihler olabilir. Bunların hepsinin bakış açılarını bilerek anlamak gerekir.

Yine Tarih Vakfı'nın Avrupa Komisyonu'nun desteği ile hazırladđı "20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi" isimli kitaba bakalım. Kitabın sunuş yazısında: "Yaratıcı ve çağdaş bir tarih eğitimi için insanların geçmişlerine sahip çıkmak kadar çıkmama hakkı da vardır." deniyor. Aynı ifade Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'nin tavsiye kararları (Ocak 1996) içinde ilk sırada yer alıyor. Geçmişe sahip çıkmamak ne demektir! Tarihini reddetme demektir. Tarihi eleştirmek farklı, reddetmek farklıdır. Geçmişe reddetmek bireyi kimliksizleştirmek demektir. Ailesini reddetmekle milletini reddetmek arasında fark yoktur. Kitap olanca hızıyla ulus-devlete saldırmakta ve modasının geçtiğini söylemektedir. Tüm bunlardan çıkan sonuca bakacak olursak küreselci tarihçilerin istedikleri:

- 1) Resmî tarihin reddi
- 2) Alternatif tarih
- 3) Yerel tarihçilik
- 4) Tarihimizle yüzleşmek
- 5) Özür dilemek
- 6) Tarihe sahip çıkmama hakkı

- 7) Çok kimlikli çok kültürlülük
- 8) Dünya vatandaşlığı
- 9) Avrupa bilinci
- 10) Evrensel tarih

gibi söylemlerdir. Bunların hepsi tarihin millî devleti ve millî kimliği oluşturmaktaki gücünü kırmak amaçlıdır. Başka bir deyişle Türk insanını kimliksizleştirmek amaçlanmaktadır. Avrupa kimliği verilmek istenmektedir. Ancak Avrupa kimliği verilmek istenen toplumu Avrupa altmış yıldır Avrupalı saymak istememektedir. O halde kendi ulusal kimliğimizi yok edip Avrupa kimliği vermenin kimlere faydası olabilir? Ulusal bilinci yok edilmiş ancak Avrupa bilincine sahip ve Avrupa tarafından kabul edilmeyen bir toplumu küreselci tarihçiler acaba nereye koyacaklar! Ulus devleti koruyarak uluslararası oluşumlara katılabilir. Zaten ulus kimliğiniz olmadığı zaman uluslararası kuruluşlarda yeriniz olmaz. Öyle görünüyor ki ulus devletler daha uzun süre varlıklarını koruyacaklardır. Avrupa Birliği üyesi ülkeler bile ekonomik kriz anlarında ortak karar alamıyorlar, İngiltere zaten ayrılmış durumda her bir devlet kendi ulus devletinin menfaatini koruyacak tedbirler alıyor. Yani bir kriz anında birlik üyeleri ulus kimliklerine dönüyorlar.

2008'den itibaren dünyada yaşanan küresel ekonomik krizin çözüm önerileri ne ilginçtir ki hep ulusal bazda üretilmektedir. Açıkçası her ulus devlet kendi ülkesindeki krizi çözecek, kendi ulusunu koruyacak ulusal tedbirler almaktadırlar. Bu durum bize açıkça şunu göstermektedir ki demek ki bir kriz anında her ülke öncelikle kendi ulusal sınırları içerisinde krizden çıkma çareleri arayacaktır. Bu durum bize ulus devletlerin mevcut yapılarını daha uzun süre koruyacaklarını göstermektedir.

Tarih ders kitaplarında ülkenin şartları dikkate alınmadan millî kimliği, millî bilinci yok edici onun yerine Avrupalılık bilinci ve dünya vatandaşlığı bilinci ayrıca yerel kimlik oluşturulması taleplerine dikkatle yaklaşılması gereği ortadadır. Atatürk'ün tarih anlayışı millî, barışçı ve bilimseldir. Bizim için en doğru yol budur.

Kaynaklar

Arıboğan, Deniz Ülke, *Dıwar*, İstanbul 2017.

Aslan, Erdal, “Neden Tarih Öğretiyoruz?”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Turkish Version, 21. Yüzyıl Avrupası’nda Tarih Öğretim Üstüne Tavsiye Kararı Rec (2001). 15.

Dilek, Dursun, *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*, Ankara 2001.

Ergin, Vahdettin- Şimşek, Ahmet, “Giriş ya da Herodotos’tan Bugüne Tarih Bilimine Kısa Bir Bakış”, *Türkiye’de Tarih Yazımı*, İstanbul 2011.

Paksoy, Kadir, *Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi*, Ankara 2008.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf Ders Programı, Ankara 2006.

Tunçay, Mete “Tarih Öğretiminin İyileştirilmesine Yönelik Düşünceler”, *Tarih Öğrenimi ve Ders Kitapları*, İzmir 1998.

Turan, Şerafettin, “Milliyetçilik Anlayışında Tarih Yazıcılığının Önemi”, Tarih ve Milliyetçilik Birinci Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 1997.

Yazıcı, Fatih, “Cumhuriyet Dönemi Tarih Ders Kitaplarında Tarih Yazımı”, *Türkiye’de Tarih Yazımı*, Editörler: Vahdettin Engin ve Ahmet Şimşek, İstanbul 2011.

Yurdusev, A. Nuri, “Siyasi Tarih ve İdeolojisi”, Prof. Dr. Oral Sander Anısına Türkiye’de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu, Ankara 2006.

Yücel, Yaşar- Yediylıdız, Bahaeddin, “Millî Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler”, *Tarih ve Kültür Dergisi*, Ankara 1990.

